

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091 Majorstua
0301 Oslo

Saksb.: Ole Christian Skogstad
Magne Haukås (reindrift)
e-post: fmnoosk@fylkesmannen.no
Tlf:
Vår ref: 2014/1062
Deres ref: 201501619
Vår dato: 18.01.2016
Deres dato: 19.10.2015
Arkivkode: 443.1

Uttalelse til søknad om konsesjon for bygging av Rabben kraftverk - Rana

Fylkesmannen i Nordland viser til oversendelse datert 19.10.16 angående høring av søknad om konsesjon for bygging av Rabben kraftverk i Rana kommune.

Grønnfjellåga inngår i Samlet plan under prosjekt 65301 Rana (nordoverføringen). Dette prosjektet er plassert i kategori I. Miljødirektoratet har i vedtak av 06.06.14 gitt unntak fra samlet plan for Rabben kraftverk.

Kort om tiltaket

Rabben kraftverk er omsøkt med en installert effekt på 15 MW og beregnet årlig middelproduksjon på 36 GWh. Inntaket er planlagt etablert med en dam med tilhørende inntaksbasseng der laveste regulerte vannstand (LRV) er planlagt til 186 moh. og høyeste regulerte vannstand (HRV) til 189 moh.. Videre er det omsøkt overføring av Silåga og Rabbenbekken. Omsøkte tiltak vil berøre i overkant av en tre km lang elvestrekning av Grønnfjellåga, samt ca. 700 meter av Silåga og ca. 300 meter av Rabbenbekken. Det er planlagt slipp av en minstevannføring nær 5-persentilene for sommer- og vinterhalvåret i Grønnfjellåga og Silåga. Dette tilsvarer henholdsvis 1,00 og 0,07 m³/s i Grønnfjellåga og 0,28 og 0,02 m³/s i Silåga. For Rabbenbekken foreligger det ikke planer om slipp av minstevannføring.

Prosjektet utløser ca. 250 meter permanent vegstrekning, mens andre midlertidige veger er planlagt fjernet. Miljøkraft Nordland har også søkt om tillatelse etter energiloven for bygging og drift av en ca. 6,4 km lang 22 kV jordkabel fra kraftverket og til Ørtfjell transformatorstasjon, men hvor kryssing av Ranaelva er planlagt som luftspenn på ca. 120 meter. I tillegg søkes det om å installere en ny 17 MVA generator og en ny 17 MVA transformator i kraftverket.

Fylkesmannens vurdering

Naturmangfold

Berggrunnen i området er i stor grad næringsrik, noe som gir grunnlag for næringsrik jordsmonn og dermed mer kalkkrevende og frodig vegetasjon. Dette gir et visst potensial for forekomster av flere rødlistede planter langs Grønnfjellåga. Dette gjelder særlig for moser.

Ferskvannsf fauna

Som Sweco påpeker i naturmangfoldrapporten gir bergartene her gunstig forhold for bunndyr og potensielt sjeldne arter. Lite makrovegetasjon (mose og grønnalger), lite død ved, høy strømhastighet og dominans av grovt bunnsstrat på den berørte del av vassdraget gir imidlertid dårlige levebetingelser i form av skjul- og næringsgrunnlag.

Ranaelva er et nasjonalt laksevasdrag, og nedre del av Grønfjellåga har gode oppvekstområder. Ved åpning av laksetrappen i Reinforsen vil anadrom fisk kunne nyttiggjøre seg av Grønfjellågas nedre deler og fremtidig oppvandring av anadrom laksefisk vil kunne skje opp til Dunderforsen. Gyte- og oppvekstforholdene på den berørte strekningen er forholdsvis begrenset og overveiende dårlige (Halvorsen 2003). Noen mindre områder har imidlertid egenskaper som gjør dem egnet til gyting og oppvekst.

Ettersom dette vandringshinderet ligger nedstrøms planlagte kraftstasjon og vannutløp, og det er relativt beskjedne bunndyrproduksjon på oppstrøms strekning, vil den lakseførende strekningen i liten grad bli påvirket av eventuell utbygging av Rabben kraftverk. Den begrensede forekomsten av stasjonær ørret på den berørte elvestrekningen vil bli betydelig negativt påvirket. Når dette er sagt har strekningen oppstrøms inntaksmagasinet høyere tetthet av ørret og vesentlig bedre kvalitet som oppvekstområdet enn hva tilfellet er nedstrøms inntaket.

Fugl

Fossefall synes å være den fuglearten som vil bli mest berørt av kraftverksplanene. Arten vil i anleggsperioden sannsynligvis bli utsatt for betydelige forstyrrelser, og da særlig i områdene Merravadet og Henrikforsen. Mest kritisk vil forstyrrelser være i perioden omkring antatt hekking og næringssøk vinterstid ved Merravadet. Mindre vannføringer vil igjen kunne redusere fossefallens mulighet for overvintring.

Ingen sensitive rovfuglearter synes å bli vesentlig berørt av omsøkte tiltak, mens storfugl vil kunne oppleve forstyrrelser i anleggsfasen. Strandsnipe vil trolig i liten grad bli berørt av en reduksjon i vannstanden, men desto mer forstyrret som følge av anleggsarbeidet.

Naturtyper

Dunderforsen er en svært viktig forekomst av «Fossesprøytzone» av moserik utforming. Fossesprøytmiljøet er her relativt velutviklet med forekomst av typiske kravfulle samfunn. I forbindelse med tidligere undersøkelser ble orejamnemose (*Plagiothecium latebricola*) og den sårbare (VU) fossenever (*Lobaria hallii*) påvist her. Den omsøkte utbyggingen vil skje oppstrøms Dunderforsen, og naturtypen her vil således ikke bli berørt. Den nærliggende kalksjøen Tørrtjørnan, som er en utvalgt naturtype etter naturmangfoldloven, synes heller ikke å bli berørt. Ivaretagelsen av disse naturtypene er en vesentlig forutsetning fra Fylkesmannens side.

Fossesprøytsonen i Henrikforsen vil imidlertid bli negativt berørt av omsøkte tiltak. Dette er en viktig forekomst av naturtypen. Selv om det i begrenset grad er snakk om noen velutviklet foss, danner elva her noe fossesprøyt, og da i første rekke mot bergveggene på sørsiden av elva (fosseberg). Selv om kantskogen rundt fossen er noe uthogd, er lokaliteten vurdert som viktig. Dette fordi det på skrentene på sørsiden forekommer innslag av kalkrike bergveggs- og bergsprekksamfunn av planter og moser.

Merravadet er også registrert med fosserøyk (B-verdi), som i følge Sweco strekker seg ca. 40 meter. De konkluderer med at dette er en «*Helårs fossesprutsone med fosserøyk og bergvegg i kalkrikt område, med klare innslag av marmor og karts, gir grunnlag for grunntypen «kalkfosseberg»»*. Fjellok, svartopp og rynkevier trives i fuktig jord, hvor sistnevnte, sammen med fjellfiol, er relativt kalkkrevende. Videre er en del av moseartene her avhengig av fuktighetstilførsel.

Fosseberg og fosseeng er i Norsk rødliste for naturtyper 2011 vurdert som nær truet, og det er påvist kalkkrevende og mindre vanlige moser i fossesprøytonene. Redusert vannføring, drenering og hogst vil endre fuktighetsforholdene i og rundt disse fuktighetsbetingede naturtypene. Dette vil være negativt for arter tilpasset disse forholdene, og en forventer derfor større innslag av mer tørketolerante arter her.

Gitt at utbygging berører to naturtyper av regional viktighet, vil utvilsomt utbyggingen være konfliktyllet. I spørsmålet om å tillate fysiske naturinngrep og forstyrrelser som kan virke forstyrrende på naturmiljøet i fossesprøytonene i Grønnfjellåga, vil selvfølgelig både den geografiske hovedutbredelsen av fossesprøytoner i Nordland og representativiteten og sjeldenheten til andre kjente A- og B-lokalitetene inngå i vurderingen og avveiningen, jfr. naturmangfoldloven §§ 4 og 10. Fylkesmannen mener at en slik vurdering burde framgå av konsesjonssøknaden. Vi forventer dog at NVE foretar en vurdering av forekomstenes representativitet og sjeldenhet, og at denne vurdering tillegges avgjørende vekt i spørsmålet om konsesjon skal gis eller ikke.

Vi viser for øvrig til tematiske retningslinjer i regional plan om små vannkraftverk i Nordland kap. 2.2 B8 om at man skal være svært restriktiv med å gi tillatelse til utbygging av registrerte fossesprøytoner av middels verdi. Viser også til retningsgivende restriksjoner i B13 om utbygging av øvrige aktuelle naturtyper av stor eller middels verdi som er sårbare for endret vannføring.

Friluftsliv

Området er, etter det vi kjenner til, forholdsvis lite brukt. For de som bruker områder vil den påvirkede elvestrekningen bli mindre attraktiv etter en utbygging. Området vurderes først og fremst å ha lokal verdi.

Landskap

Tiltaksområdet ligger i et åpent dallandskap under skoggrensen med infrastruktur og jordbrukspreg. Fossene utgjør viktige landskapselementer, og da først og fremst i nærsone. Sweco har vurdert flere delområder i influensområdet. Disse områdene varierer fra liten til middels verdi, hvor spesielt områdene rundt fossene er av større landskapsmessig betydning. Søkers samlede vurdering av konsekvensene for landskap er middels negative.

Den her forekommende landskapstypen finnes forholdsvis sparsomt i fylket. Fylkesmannen er til dels enig i søkers vurdering om landskapets verdi, men mener sjeldenheten trekker verdien noe opp til middels-stor verdi. Utbyggingen av Rabben kraftverk med tilhørende ledningsframførsel vil få middels konsekvenser for landskapet. Dette ut fra at vassdraget utgjør en viktig visuell og auditiv element i et relativt åpent dallandskap.

Reindrift

Tiltaksområdet er del av Ildgruben reinbeitedistrikt, og området brukes primært til vårbeiter. Beiteretten gjelder imidlertid hele året. Området for nettilknytning bruker reindrifta primært til sommer-, høstvinter- og vinterbeiter. Distriktsgrensen mellom Ildgruben og Saltfjellet reinbeitedistrikt følger Ranaelva, slik at også Saltfjellet blir berørt av deler av nettilknytningen.

De største negative konsekvensene for reindrifta antas å knytte seg til anleggsperioden. Dersom det blir gitt konsesjon til tiltaket, bør anleggsperioden avklares nærmere med reinbeitedistriktene. Fylkesmannen vurderer tiltaket til å ha moderate negative konsekvenser for reindrift.

Konklusjon

Ut fra det forannevnte er vi kritisk til om det vil være riktig å gi konsesjon. Vi er i tvil om fordelene ved tiltaket overstiger skader og ulemper for allmenne interesser knyttet til landskap og naturmiljø, jfr. vannressursloven § 25.

Med hilsen

Roar Høgsæt (e.f.)
fylkesmiljøvernssjef

Tore Vatne
seksjonsleder

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi til:
Nordland fylkeskommune
Miljødirektoratet
Rana kommune
Ildgruben reinbeitedistrikt v/ Stig Lifjell
Forum for Natur og Friluftsliv i Nordland